



Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska cesta 14
8000 Novo mesto
tel.: (07) 373-05-89, fax: (07) 373-05-90
E-pošta: natalija.pelko@kgzs-zavodnm.si
Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Škodljive stenice v pridelavi zelenjave

Stenice so v vročih poletjih zelo škodljiv, smrdljiv škodljivec zelenjave, predvsem plodovk. Iz zimskih prezimovališč se selijo na plodovke v maju, ko se temperature dvignejo nad 10 °C. Prve poškodbe smo v preteklih letih opazili v maju, na kumaricah, v zavarovanih prostorih, kjer so pričele odrasle stenice sesati zelena stebela 10 cm pod vršičkom, tako, da so se vreže na mestu vboda prelomila..... , letos je več težav na paradižniku in papriki.

Samička zelene stenice izleže od 100 do 500 jajčec, iz jajčec se izležejo nimfe, majhni hroščki podobni odrasli stenici, ki se večkrat levijo. V razvoju od jajčeca do odraslega osebka je namreč do 5 stadijev nimfe. Poleti na rastlinah zato najdemo več razvojnih stadijev. Majhne, komaj izlegle nimfe se nahajajo v gručah in so bolj občutljive na kemična sredstva kot odrasle žuželke.



Nimfi zelene stenice v različnih razvojnih razvoja na paradižniku (Foto: N. Pelko)

Razvoj traja nekaj tednov, odvisno od okoljskih temperatur. Odrasle stenice so dobri letalci, zelo odporne na kemična sredstva in lahko premagujejo velike razdalje. Tudi to je eden od razlogov, da je zatiranje težavno. Prehranjujejo se s sesanjem sokov na cvetovih oklasnic, plevelih, na sadju in zelenjavi. Največ škode je je letos opaziti na paradižniku, papriki in fižolu. Na plodovkah v JV Sloveniji dela največ škode zelena stenica, vse večkrat pa opazimo tudi marmorirane smrdljivke, ki je hud karantenski škodljiv organizem.

Na zelju škodo delajo pisane rdeče črne stenice t.i. šuštar.

Vse stenice delajo na vrtninah škodo s sesanjem, najpogosteje na še nedozorelem rastlinskem tkivu. Svoje dugo sesalo zapičijo čez povrhnjico v izbrano tkivo in sesajo rastlinske sokove. S sesanjem praznijo rastlinske celice. Največ škodo je letos na nedozorelih plodovih paradižnika, tudi na vrtovih. Škodo običajno opazimo šele kasneje, ko plodovi dozorevajo in je njihova povrhnjica poškodovana in osušena. Stenice povzročajo veliko gospodarsko škodo tržnim pridelovalcem plodovk po vsem svetu in postajajo s podnebnimi spremembami vse večji problem. Zmanjšujejo količine in kakovost pridelkov zelenjave.

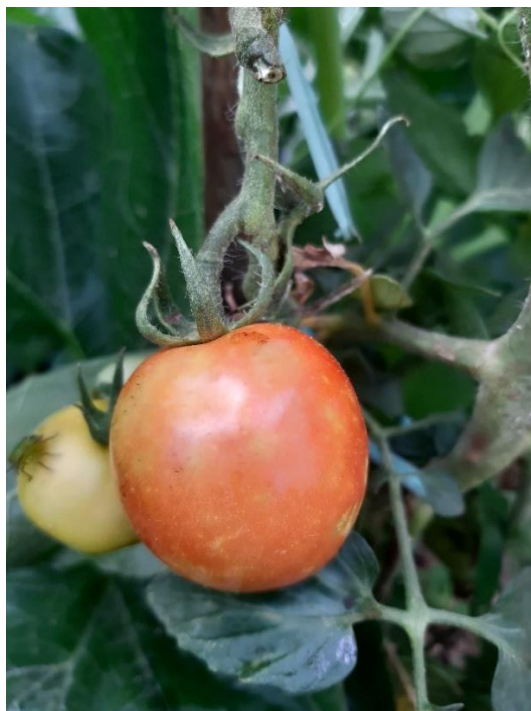


Poškodbe od stenic na nedozorelem paradižniku (Foto: N. Pelko)



Poškodbe od stenic na nedozorelem paradižniku (Foto: N. Pelko)

Poškodbe na plodovih, listih in steblih torej nastanejo zaradi pikov in sesanja, ko so plodovi še majhni, zeleno tkivo še sočno, zato je potrebno pravočasno ukrepanje. Poškodovani zeleni plodovi paradižnika imajo svetlo zeleno do rumeno oplutenela območja, plodovi so deformirani, neuglednega pogleda in z otrdelo povrhnjico, največkrat neprimerni tudi za omake in so netržni.



Poškodbe od stenic na zorečem paradižniku in glivice sajavosti (Foto: N. Pelko)

Pri kemičnem varstvu je pomembno, da redno opazujemo posevek in že spomladi opazimo nalet stenic. Škropimo v času naleta in nato pravočasno, v času razvoja nimf, torej, ko so žuželke še v začetnih razvojnih stadijih. Na razpolago je le nekaj uspešnih sredstev za varstvo rastlin, ki stransko delujejo na stenice iz skupine piretroidov in organofosfatov. Dodajamo jim močila, ki vsebujejo olja citrusov, kar sicer zelo zmanjša biodiverzitetu v posevku, zato poskušamo čim bolj nadzirati nalet in razmnoževanje stenic in kemično varstvo uporabiti, ko je to še učinkovito. V posevkih, kjer se izvaja biotično varstvo je kemično varstvo praktično gledano, nemogoče, ne da bi poškodovali koristen organizem. Olje pomarančevca je trenutno dovoljeno tudi v ekološki pridelavi.

Nekemično zatiranje stenic je zelo težavno, je pa edino ekološko sprejemljivo. Stenice privlači svetloba, zato jih lahko ponoči lovimo na luči, pripravki iz kaolinskih glin in rdečih alg, preprečujejo odlaganje jajčec na rastlinske dele, saj odrasla stenica ne more pritrčiti jajčec na rastlinsko tkivo. Na vrtu, kjer je manj rastlin, svetujem tresenje rastlin. Pripravite lonček premera vsaj 10 cm, vanj nalijte vodo in kanite malo detergenta. Lonček postavite pod grozde paradižnika in jih rahlo potresite. Mlade stenice se slabo držijo oziroma ob tresenju otrpnejo in padejo v lonček. Postopek ponavljamo večkrat v tednu. Populacija stenic in škoda se bo počasi zmanjšala.



Ulov stenic v vodno kopel (Foto: N. Pelko)

Vse več se v svetu proučuje tudi biotično varstvo in domorodni škodljivi organizmi. Na tem področju veliko delajo v ZDA, Švici in na Novi Zelandiji.

Pripravila: Natalija Pelko

Viri so na razpolago pri avtorju